

CZIGÁNY DEZSŐ (1883-1938)

Utcasor, 1935 körül | Street, ca. 1935

Olaj, vászon | Oil on canvas, 65,5x54,5 cm
Jelezve jobbra lent | Signed bottom right: Cziganý

Kezdő ár | Starting price: 8 500 000 Ft / 25 758 EUR
Becsérték: 15 000 000 – 20 000 000 Ft
Estimated value: 45 455 – 60 607 EUR

KIÁLLÍTVA | EXHIBITED

Cziganý Dezső festőművész hagyatéki kiállítása,
Budapest, Alkotás Művészház, 1944. január 23. – február 2. katalógus: 86. (*Utcasor*)

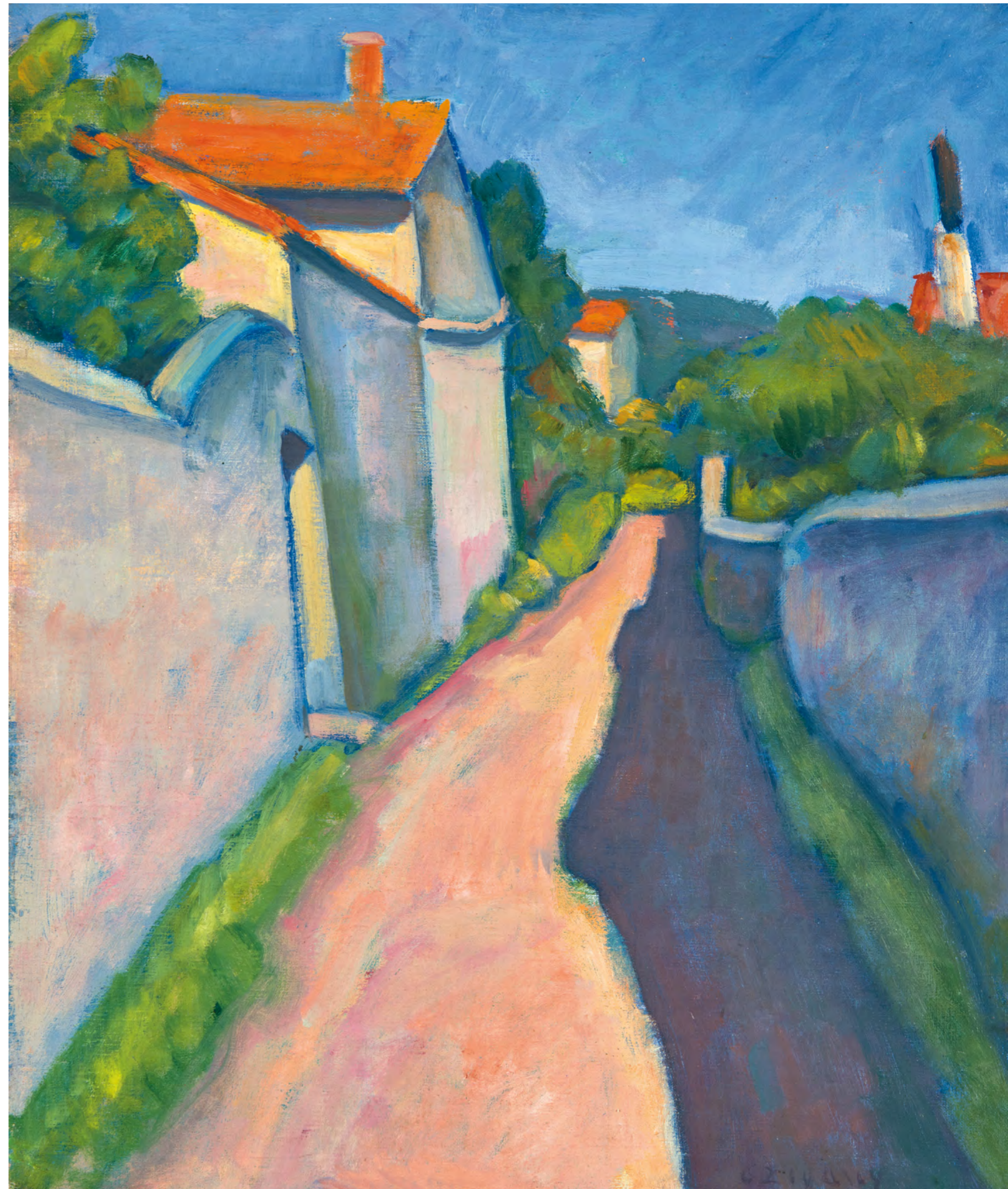
Cziganý Dezső

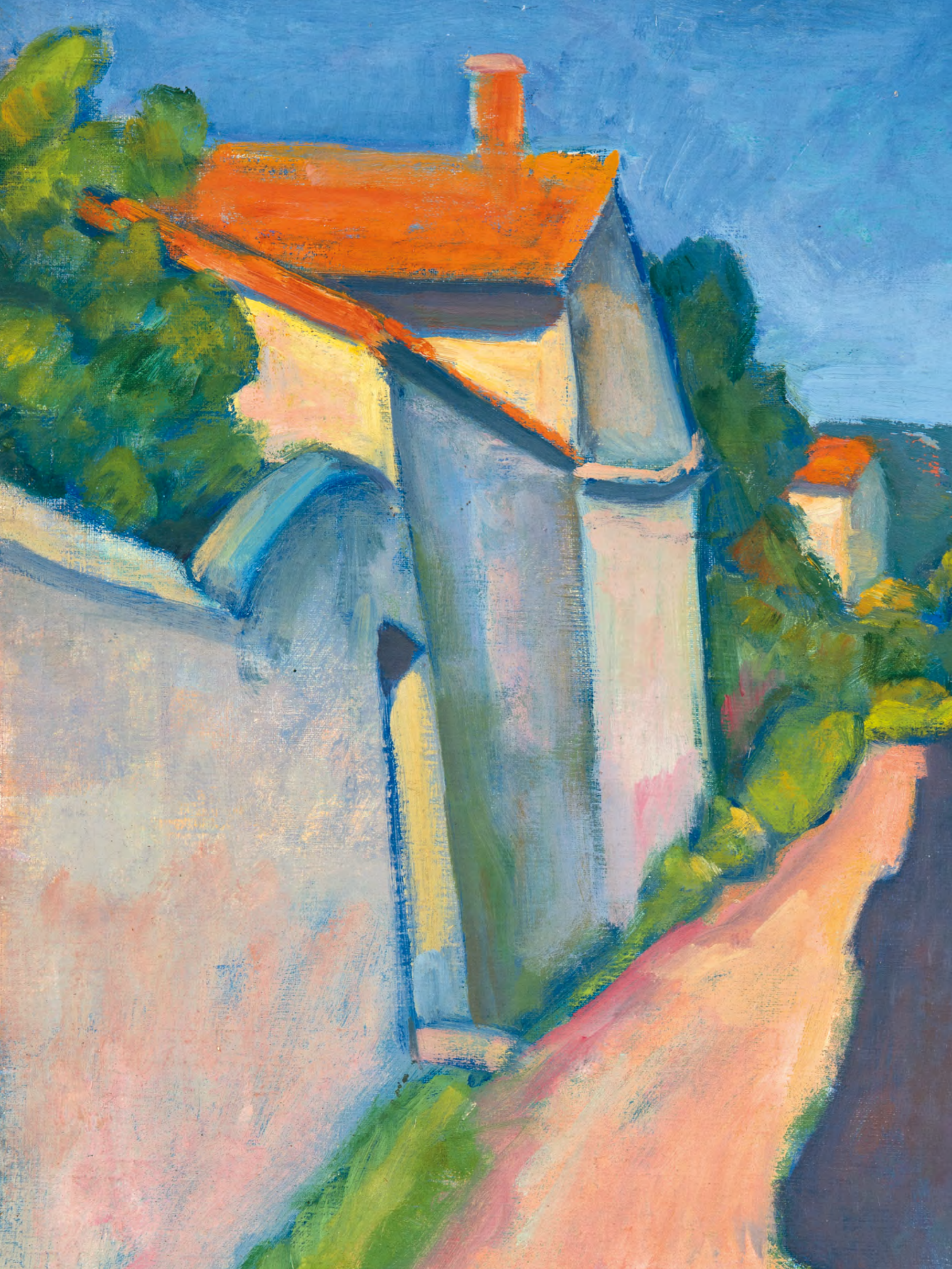
A művészettörténész sokrétű feladatainak egyike, hogy a rendelkezésre álló írásos és/vagy fotódokumentumok alapján, megkísérelje rekonstruálni az adott műtárgy születésének körülményeit és további sorsának alakulását. A feltárt dokumentumok olyanok, mint egy-egy ablak a múlt egy adott szeletére, melynek segítségével a műalkotás egyfajta virtuális felvívóként enged bepillantást a léte során körülötte zajló eseményekbe és az azokat benépesítő emberek életébe. A falon függő képek és egyéb műtárgyak az utánuk folytatott nyomozások révén válhatnak a korok átívelő történelem hiteles lenyomataivá s egyben személyes mikrotörténelmünk részeivé. A műtárgyak így alakulnak önmagukon, esztétikai és anyagi értékeiken is túlmutatva, a történelem érdekes és értékes tanúivá.

1. Cziganý Dezső: Dél-Francia táj, 1926-1930 között magántulajdon

Mint minden műalkotásnak, így Cziganý Dezső most aukcióra kerülő remek olajképének is egyedülálló élete és története van. E história felelevenítéséhez rendelkezésre állnak konkrét és megbízható adatok, de az egész történet hiteles rekonstrukciójához elengedhetetlenül szükséges az ezeket összekapcsoló feltételezések hálója is. Cziganý 1944-ben rendezett hagyatéki kiállításának képanyagát a tárlat egyik katalógus-példányának bejegyzése szerint egy dr. Szeless nevű úriember fotózta végig. A család megbízásából végzett munkáért a fotós az ekkor szerepelt *Árnyas út* című képet kapta, úgynevezett ellenszámlaként. Az eredetileg 86 képből álló kollekción készült fotókópiák közel kétharmada maradt fenn az idők során. Ezek között szerencsére megtalálható a most aukcióra kerülő olajfestmény fekete-fehér fotója is, a

hátoldalán egy ceruzával felírt 86-os számmal. Mivel a többi fennmaradt fotó esetében a katalógus sorszám és a művet ábrázoló fotón szereplő szám megegyezik, így teljes bizonyossággal kijelenthető, hogy ez az olajkép a kiállításon 86. sorszámon bejegyzett, egykor *Utcasor* címen szerepelt művel azonos. Mivel a hagyatéki tárlat idején a második világháború talán legveszegebb szakaszába lépett, így érthető, hogy ekkor túl sok eladásra sem kerülhetett sor. Fennmaradt viszont a szállítmányozással és raktározással foglalkozó Ulmann és Seligmann cég levele 1946. márciusából, mely a művész testvérével a következőket közölte:

„Cégünk igazolja, hogy a kezelésünkben álló *Ipoly utca 19./a. raktárunkban 52 db. kép és 18 keret tárol Czigány Dezső művészi hagyatékából. Egyben értesítjük, hogy a tárolási díj a mai napig kiegyenlítést nyert az Önök által nekünk juttatott érték-kompenzáció által.*” Ezek a konkrét adatok állnak

rendelkezésre, ezek alapján kellene a mű történetét felgöngyöltetni.

Czigány Dezső és családja 1930-ban költözött haza a francia Riviéráról. Ferenczy Károly egykori Lendvay utcai műteremlakásában rendezkedtek be és ez Czigány számára szimbolikus jelentőségű lehetett, mert Hollósy Simon mellett még Ferenczyt ismerte el mestereként. Barátai előtt több alkalommal is említette, hogy nem azt csodálja Ferenczyben hogyan és miként, hanem azt, hogy mit fest. A művészi szándéokra utalt itt Czigány, ami az eredmény tekintetében és megítélésében is irányadó. Ferenczy szűk tematikája: csendéletek, tájak, portrék, állapot- és életképek Czigány számára is mintaadó volt. Czigány a most aukcióra kerülő *Utcasort* éppen azzal a Ferenczy által is alkalmazott puritán egyszerűséggel, művészi nagyvonalúsággal és mesteri szintre emelt technikai tudással festette meg, mely oly jellemző mind korai nagybányai, ké-

sőbbi fauves és Nyolcak-időszaki, valamint a festői beteljesedést jelentő, két háború között született hazai és dél-francia képeire egyaránt. Czigány hazatértük után is rendszeresen nyaralt a Riviérán, onnan szinte minden évben remekművű tájbrázolások sorozataival térve haza. 1935-től Nyergesújfalun, a Balaton környékén és Zebegényben is talált számára megfelelő motívumokat, de ezeket a képeit sosem állította ki. Még a halála előtti utolsó, a Nemzeti Szalonban megrendezett 1937-es KUT kiállításon is csak régebbi francia képeiből adott szűk válogatást. Az utolsó évek hazai művészi termése kizárólag az 1944-es hagyatéki tárlaton került bemutatásra. Czigány végrendeletében Berény Róbert barátját bízta meg azzal a hálátlan feladattal, hogy önarcképein kívül valamennyi műtermében található művét semmisítse meg. Berény erre szerencséjére nem volt hajlandó. Így maradt meg az *Utcasor* is.

RUM ATTILA

2. Albert Marquet: Toulon kikötő látképe
Tokyo Fuji Art Museum, Tokió

3. Raoul Dufy: Villerville magántulajdon